

Hur Sverige blev ett land där nästan alla säger ‘du’

Berättelse

Om du bor i Sverige märker du nog snabbt en sak: nästan alla säger “du” till varandra. Du säger “du” till din lärare, till din chef och till någon du aldrig har träffat förut. Så har det inte alltid varit. För bara några årtionden sedan var det svenska tilltalet mycket mer komplicerat.

Förr i tiden använde man ofta en titel när man pratade med någon. Man sa till exempel “direktören”, “doktorn” eller “fru Andersson” i stället för “du”. Till andra som man inte kände kunde man säga “ni”. Ordet “du” sparade man oftast till barn och till människor som stod en nära, som familj och goda vänner. Att välja rätt tilltal kunde vara svårt, och man var rädd att säga fel.

Under 1960-talet började allt detta förändras. Fler och fler gick över till att säga “du” och förnamn till nästan alla, oavsett ålder och ställning. Den mest kända händelsen brukar man knyta till år 1967. Då lät Bror Rexed, som var chef för Medicinalstyrelsen, en svensk myndighet, sin personal veta att de gärna fick säga “du” till honom. Hans ord blev en känd symbol för hela förändringen, som senare fick namnet du-reformen.

Men det är viktigt att veta att Bror Rexed inte startade allt på egen hand. Övergången till “du” hade börjat redan tidigare, bland annat i tidningar och på flera arbetsplatser. Rexed blev en symbol, men han var en av många. Själva förändringen var en lång process som blev helt klar först under 1970-talet.

I dag säger de flesta i Sverige “du” till varandra. Men ordet “ni” har inte försvunnit. Ibland använder man “ni” för att vara extra artig, till exempel mot kunder i en affär eller mot äldre personer. Att säga “du” räknas alltså inte som oartigt. För många hänger den här förändringen ihop med synen på jämlikhet: när nästan alla tilltalar varandra på samma sätt, blir skillnaden mellan “fin” och “vanlig” mindre viktig.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
tilltal	hur man säger “du”, “ni” eller en titel till någon
titel	ett ord för någons yrke eller ställning, t.ex. direktör
ställning	vilken plats eller roll man har, t.ex. chef eller arbetare
myndighet	ett organ som sköter en uppgift åt staten
symbol	något som står för en större idé eller händelse
övergång	när man går från ett sätt till ett annat
reform	en planerad eller stor förändring i samhället
oavsett	utan att det spelar någon roll

ORD	FÖRKLARING
jämlikhet	att alla behandlas lika och är lika mycket värda
oartig	inte trevlig; ohövlig

Läsförståelsefrågor

---

1. Hur fungerade tilltalet i Sverige förr?
  1. Alla sa "du" till varandra precis som nu.
  2. Det var mer invecklat: titlar och "ni" var vanliga, och "du" sparades helst till barn och nära.
  3. Man fick bara använda titlar och aldrig "du".
2. Vad gjorde Bror Rexed år 1967?
  1. Han förbjöd ordet "ni" i hela Sverige.
  2. Han lät sin personal förstå att de fick säga "du" till honom.
  3. Han uppfann ordet "du".
3. Vad menar texten när den säger att Rexed "inte startade allt på egen hand"?
  1. Att han egentligen inte sa något alls om tilltal.
  2. Att övergången till "du" redan hade börjat på andra håll före honom.
  3. Att han arbetade tillsammans med kungen.
4. Vad säger texten om ordet "ni" i dag?
  1. Det är helt borta ur svenskan.
  2. Det finns kvar och kan användas för att låta extra artig.
  3. Det är det enda artiga sättet att tilltala någon.
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
  1. Du-reformen blev helt klar redan på 1960-talet.
  2. Bror Rexed var chef för en svensk myndighet.
  3. Det är oartigt att säga "du" till en främling i Sverige i dag.
  4. Bror Rexed bodde i Stockholm.
6. Varför kunde det vara svårt att välja rätt tilltal förr? Svara med egna ord.
7. Förklara varför Bror Rexed kallas en "symbol" för du-reformen, trots att han inte startade den ensam.
8. Texten kopplar ihop du-reformen med synen på jämlikhet. Förklara hur det kan hänga ihop att alla säger "du" och att människor ses som lika mycket värda.

Facit

1. Det var mer invecklat: titlar och "ni" var vanliga, och "du" sparades helst till barn och nära.
1. Han lät sin personal förstå att de fick säga "du" till honom.
1. Att övergången till "du" redan hade börjat på andra håll före honom.
1. Det finns kvar och kan användas för att låta extra artig.
1. nej (reformen blev klar först under 1970-talet) b) ja c) nej (texten säger att det inte räknas som oartigt) d) det står inte i texten (texten säger inte var Rexed bodde)
- Exempel på svar: Man var tvungen att välja mellan titel, "ni" och "du" beroende på vem man pratade med. Det var lätt att välja fel, och då kunde det kännas pinsamt eller oartigt.
- Exempel på svar: Hans ord spreds och blev kända, så folk kom att minnas just honom. Men förändringen hade redan börjat på flera håll, så han stod för något som var större än honom själv – därför är han en symbol mer än upphovet.
- Exempel på svar: När alla tilltalas på samma sätt, både chefen och den anställda, försvinner en del av skillnaden mellan "fin" och "vanlig" ur språket. Det passar med tanken att människor är lika mycket värda.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten passar för att öva på att markera nyans och osäkerhet ("brukar man knyta till", "inte ensam") och för enkel källkritik om hur en person kan bli en symbol. Tema: språk, makt och jämlikhet. Fråga 7 och 8 kräver inferens. Lyft gärna att texten medvetet inte säger att Rexed "startade" reformen, utan att han blev en symbol för en redan pågående process.

Diskussionsfrågor

- I texten blir en enda persons ord en symbol för en stor förändring. Varför händer det ibland så, tror du?
- Finns det situationer där du fortfarande skulle vilja vara extra artig med tilltalet i Sverige? Vilka?
- Vad är bra respektive mindre bra med att alla säger "du" till varandra? Tänk på både chefen och den nyanställda.
- **Skriv (4 meningar):** Jämför tilltalet i svenskan med ett språk du själv kan. Vad är likt, och vad är olika?

Källor och faktagranskning

- Institutet för språk och folkminnen (Isoref), Frågelådan: Vad menas med du-reformen och när genomfördes den? – <https://frageladan.isoref.se/visasvar.py?svar=39445>
- Nationalencyklopedin (NE), uppslagsord: du-reformen – <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/du-reformen>

- Centrum för Näringslivshistoria / Företagshistoria: 3 juli 1967 – Du-reformen inleds – <https://naringslivshistoria.se/bizstories-nyheter/naringslivshistoria/dagens-datum-1967-du-reformen-inleds/>
- Isof, Svenskans historia – <https://www.isof.se/svenska-spraket/lar-dig-mer-om-svenska-spraket/svenskans-historia>

Faktagranskad mot Isof (Frågelådan och Svenskans historia), NE och Centrum för Näringslivshistoria i juni 2026.

Nyckelfakta: Förr tilltalade man ofta varandra med titel ("direktören", "doktorn") eller med "ni", medan "du" mest användes till barn och till nära. Under 1960-talet gick allt fler över till "du" och förnamn till nästan alla, oavsett ålder och ställning. År 1967 lät Bror Rexed, chef för Medicinalstyrelsen, sin personal veta att de gärna fick säga "du" till honom; hans uttalande blev en känd symbol för reformen. VIKTIG NYANS: Isof betonar att det inte var någon organiserad reform utan en gradvis process som hade börjat tidigare (bl.a. i tidningar och på flera myndigheter) och som var genomförd först under 1970-talet, parallellt med en snabb urbanisering. Rexed startade alltså inte reformen ensam – bilden av honom som "startskottet" är delvis en förenkling/myt. I dag säger de flesta "du", men "ni" finns kvar och används ibland artigt (t.ex. mot kunder eller äldre); "ni" är inte fel i dag. OSÄKERHET: exakt datum för Rexeds uttalande anges olika i källorna (oftast 3 juli 1967); texterna nöjer sig därför med året 1967.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-25.